

Terugkeren naar de Heemkunde-site kan via de *Terugknop*.

U vindt de *terugknop* bovenin uw scherm, meestal uiterst linksboven.

Alle huizen zonder steen.

In de Middeleeuwen is het dorp Boxtel ontstaan. Het dorp was klein. Rond 1100 lag er een motteheuvel met daarnaast een paar voorraadschuren. Beiden werden door water omsloten. Het dorpje buiten deze motte burcht bestond aanvankelijk uit circa tien huisjes.

Tegen het eind van de middeleeuwen (jaar 1500) was het aantal huizen gegroeid naar ongeveer 250. Al die huizen hadden een dak van riet en de muren waren van hout en leem. Bakstenen kwamen in gewone woonhuizen niet voor. De huizen waren veel kleiner, lager en stonden verder uit elkaar.

*Het huis had een houten skelet,
daartussen fistelstek besmeerd met
leem.*

Op het dak lag riet. Onderstaande foto's geven een indruk hoe de huizen in het centrum van Boxtel er uit gezien kunnen hebben.

Houten huis met rieten dak en muren van leem. De vloer van de eerste verdieping steekt aan de zijkant van het huis uit.

Bij de meeste huizen liep het dak ver naar beneden door om de lemen muur tegen vocht te beschermen.

Muur van hout in plaats van leem.

Dakoverstek moest de zijmuur vochtvrij houden.

Stel onze Markt eens voor met uitsluitend houten gebouwen. Hierboven is links en rechts een poging gedaan.

Verstening na grote brand

Toen de welvaart en de bevolking groeide kwamen de huizen steeds dichter bij elkaar te staan. Op 23 mei 1540 (Drievuldigheidszondag) heeft een fakkel uit de H. Bloedprocessie brand veroorzaakt op de hoek van de Kerkstraat. In totaal zijn die dag 170 huizen in het centrum van Boxtel afgebrand.

Pas daarna is men begonnen om dakpannen in plaats van riet te gebruiken als dakbedekking. Het is nog niet bekend waar die dakpannen geproduceerd werden. In dezelfde ovens konden ook makkelijk bakstenen gemaakt worden. En op de oudst bekende foto's van ongeveer 1900 zien we dat 115 jaar geleden alle huizen aan de Markt "versteend" zijn.

Langzame opmars van baksteen.

Grote poeren zijn nog mooi zichtbaar onder de Ridderzaal van Stapelen.

In een latere fase werd de leem vervangen door bakstenen in de buitenmuur.

Houten skelet met daartussen baksteen.

In het buitengebied stonden de huizen en boerderijen verder van elkaar en was de noodzaak tot gebruik van stenen minder groot. In het buitengebied hebben ook tegenwoordig nog veel huizen een rieten kap, en onder de kap zit vaak nog een houten skelet wat het dak draagt. In Best werd onlangs een boerderij gevonden waarvan het hout dateert van 1263.

Het is de vraag of er in het centrum van Boxtel nog huizen zijn, met restanten van hout. Tot 1960 waren er in Boxtel-Binnen nog minstens drie huizen met daarin restanten van de houten balken uit de middeleeuwen. Dat waren

- Hotel "de Kei" aan de Markt, lange tijd gat in de Markt, nu restaurant Verde.
- Rechterstraat 72
- Groot Kanunnikenhuis op de hoek van Kerkstraat en Duinendaal.

Ook de ridderzaal van kasteel Stapelen bevatte tot 1968 nog staanders van een houten skelet uit de middeleeuwen.

De Heemkundekring is benieuwd of er nu nog huizen in het centrum van Boxtel staan waar nog houten delen uit de middeleeuwen in voorkomen. Alle tips zijn welkom.

Rechterstraat 72.

Dit pand was vanaf 1956 eigendom van kruidenier Cornelis Johannes vd Sloot. Kort voor de sloop zag A. van Abeelen dat

er aan de oostelijke zijkant nog een dakoverstek te zien was. Tijdens de sloop bleken nog veel originele balken in het huis aanwezig te zijn.

Eén van de standers is bewaard gebleven en komt te liggen op de expositie in het Oertijdmuseum. *Onderste foto 2015. Bovenste foto 1971 vlak voor de sloop van nummer 72. Tussen 72 en 74 loopt een smal gangetje.*

GEVONDEN OUDE HOUTCONSTRUCTIE IN BOXTELS HUIS BEWIJST VROEGERE AANWEZIGHEID VAN VAKWERKBOW

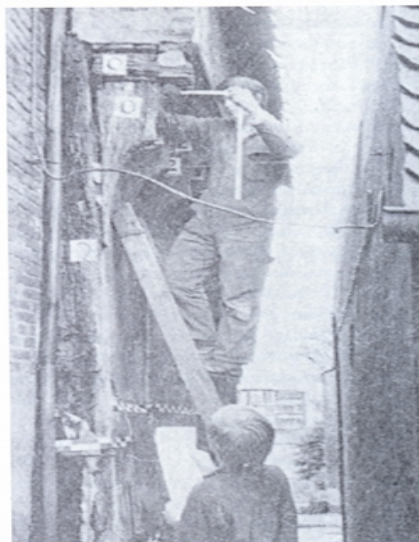
UNIEKE VONDST VOOR MIDDEN-BRABANT

Het is uit de historie bekend, dat Boxtel in het jaar 1540 een keer zodanig door brand werd geteisterd, dat twee-derde van de bevolking dakloos werd. Een dergelijke ramp kon zich voltrekken omdat de meeste huizen toen nog houtbouw waren. Een stijlrestant van zo'n oude woning is onlangs gevonden in het pand Rechterstraat 72 te Boxtel.

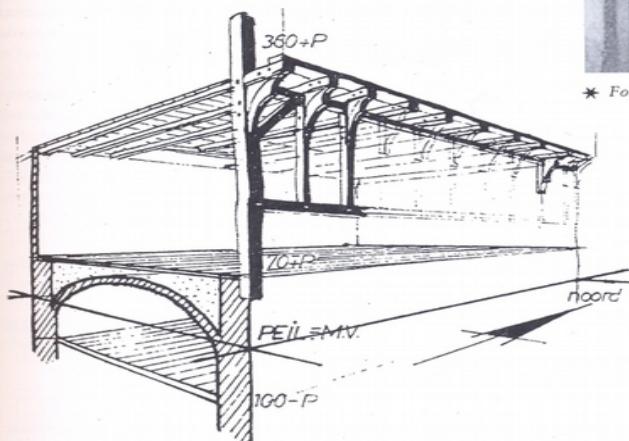
De ontdekking komt op naam van de heer A. van Abeelen (ass.-architect van Bureau v. Alphen) uit Boxtel, die zich eerder reeds verdienstelijk maakte met vruchtbaar onderzoekwerk in en rondom kasteel Stapelen.

Omdat het pand Rechterstraat 72 bestemd is voor afbraak in verband met eventuele herbouw tot een winkel, ontstond de gelegenheid tot nadere bestudering van het verschijnsel. Daarbij bleek, dat de heer v. Abeelen een heel bijzondere vondst gedaan had met deze houtconstructie: een aantal blokkelen compleet met bovenregel, stijl en onderregel. De bouwkundig ambtenaar van 's Rijksdienst voor Monumentenzorg in het rayon Brabant, de heer P. C. Schellekens uit Dongen, getuigde, dat deze houtconstructie minstens vierhonderd jaar is. Bovendien deelde hij mede, dat deze houtconstructie uiterst zeldzaam is geworden en voor midden-Brabant zelfs uniek genoemd mag worden.

Na deze uitspraak is men met de grootst mogelijke omzichtigheid begonnen om deze eeuwenoude bouwresten vrij te maken van de stenen toevoegsels. Dat is vrij goed gelukt. Behalve de blokkelen die vroeger al aan de buitenkant van de zijgevel zichtbaar waren, zijn ook alle bij-

* Foto van de zijgevel met uitstekende blokkelen.

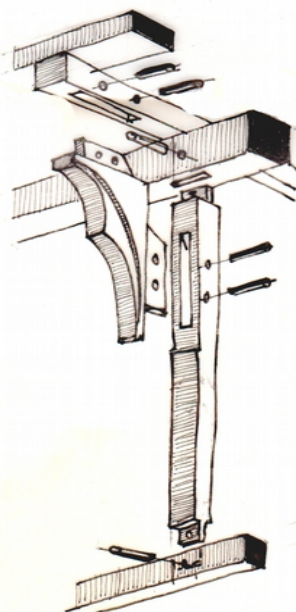
* Reconstructieschets van houtconstructie en keldergewelf.

behorende onderdelen gaaf voor de dag gekomen. Alles wijst erop, dat deze hebben toebehoord aan een houten „vakwerkwoning" zoals men die nu nog veel in Duitsland, Zwitserland en Oostenrijk aantreft.

Men neemt aan, dat deze houtconstructie vroeger nog een verdieping heeft gedragen, maar dat deze ooit (door brand?) verwoest is geworden. Wegens vernieling door brand of uit angst daarvoor zijn vroeger vele huizen in steen herbouwd. Dat kan ook met dit huis het geval zijn geweest.

Een vondst van bijkomstige waarde vormde de kelder met een eeuwenoud gewelfje van korbboogconstructie, hetgeen op de tekening te zien is onder de hiervoor reeds beschreven houtconstructie. Waarschijnlijk zal deze voorzichtig verwijderd worden uit het sloopmateriaal en een plaats krijgen in een der musea van Monumentenzorg.

*Krantenartikel met rechtsboven het gangetje.
Gefotografeerd vanuit de tuin.*

*Waarschijnlijk was het huis in de
Middeleeuwen helemaal van hout. De*

tekening is gemaakt staande op de straat ter hoogte van huisnummer 76. In de Middeleeuwen waren er nog geen huzien bij 74 en 76.

Na de sloop van nummer 72 zien we op de muur van 70 waar ooit de houten balken zaten.

Groot Kannunikenhuis.

Foto kort voor de sloop in 1964. De muur en het dak zijn vervangen door steen. Maar binnen zijn de oude balken nog behouden.

Recente foto van zelfde locatie als voorgaande foto

